

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ АПК

Ковальчук І.С.

Науковий керівник: доцент **Табенський І. Й.**

Розглядається проблеми організації та ефективного використання трудових ресурсів в умовах переходу до ринкової економіки в галузі АПК

Вступ. В економіці держави, яка поставила за мету подолати відставання і зробити велетенський стрибок в майбутнє – а саме таке завдання стоїть нині перед Україною, немає другорядних питань і проблем. Це стосується не тільки економіки в цілому, а й кожної її галузі. Кожна з них посідає в економічному розвитку певне місце, відіграє конкретну роль і по-своєму впливає на розвиток інших галузей, одночасно відчуває їхній вплив. Від рівня розвитку кожної галузі залежать обсяги і ефективність виробництва.

Матеріали та методика дослідження: Вирішення проблем організації та економічної ефективності використання трудових ресурсів в умовах реформування АПК висвітлено в працях провідних вчених П.Т. Саблук, В.С.Кропивко, А.С.Малиновський, П.М. Музика, О.Г.Шпикуляк тощо. Основний метод, що досліджувався в роботі – аналітичний.

Результати досліджень. На сучасному етапі розвитку сільського господарства ставляться нові вимоги до формування і використання трудового потенціалу, виникає необхідність створення дійових стимулів і механізмів активізації потенціалу особистості і суспільної праці. Суперечності у сфері праці і зайнятості зумовлені недоліками у функціонуванні господарського механізму і системи управління економікою, відставанням розвитку соціальної сфери, витратами на моральне і трудове виховання, з одного боку, і виникненням ряду принципово нових проблем у сфері зайнятості — з другого, потребують перебудови існуючих механізмів формування і забезпечення ефективності використання трудового потенціалу.

У ході виконання Указу Президента України “Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки” від 3 грудня 1999 року і прийняття Верховною Радою України Земельного кодексу призвело у сільськогосподарському виробництві України, в тому числі і Вінницької області до позитивних змін.

В ході першого етапу реформування сталася якісна зміна форм господарювання на основі запровадження приватної власності на землю, результати праці, майно...

Процес реформування сільськогосподарських підприємств розпочався ще на початку 90-х років з виходом законів України "Про власність", "Про господарські товариства", "Про селянське (фермерське) господарство", "Про колективне сільськогосподарське підприємство", "Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі" та ін.

Яцків М. – говорить, що функціонування трудового потенціалу в Україні відбувається в умовах кризових явищ в економіці та соціальних протиріч у суспільстві. Природна база трудового потенціалу характеризується такими обставинами:

- економічною кризою, зниженням рівня виробництва, наслідком яких стало зростання рівня безробіття і звуження можливостей працевлаштування;
- низьким рівнем оплати праці, розчаруванням населення в докладанні праці на підприємствах;
- потребою зміни принципів соціальної політики держави: орієнтацію на активізацію поведінки всіх верств суспільств, подолання пасивного очікування допомоги держави.

Регулювання соціально-економічних і трудових відносин на підприємствах агропромислового виробництва незалежно від форми власності і господарювання здійснюється відповідно до законів України „Про колективні договори і угоди” від 01.07.93р., „Про оплату праці” від 24.03.95р., „Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” від 15.09.99р., Господарського кодексу України від 16.01.2003р. №436-IV, Кодексу законів про працю України, і інших актів законодавства, а також відповідно до генеральної, галузевих, регіональних угод і колективних договорів.

Економічні перетворення в Україні та подальший розвиток ринкових відносин стримуються загальним спадом обсягів виробництва, тривалістю процесів реформування власності, занадто частими структурними змінами в усіх галузях національної економіки. Планова система господарювання залишила у спадок пасивні програми, які забезпечували повну зайнятість населення будь-якою ціною, деформуючи саму її структуру та мотивацію трудової діяльності.

Комплексний аналіз системи мотивації праці в сільськогосподарських підприємствах свідчить, що впродовж всього періоду ринкових трансформацій в економіці України розвивалися негативні процеси: по-перше, заробітна плата втратила як відтворювальну, так і стимулюючу функції, оскільки був відсутній зв'язок між виробництвом продукції і затратами на неї; по-друге, поглибилася невідповідність між рівнем заробітної плати та показниками ефективності праці; по-третє, різко посилилася міжгалузєва диференціація заробітної плати. У структурі мотиваційного механізму значна роль належить соціальним факторам. Занепад соціальної інфраструктури села, систем соціального забезпечення доходів соціального населення стали основними причинами зниження інтересу до трудової діяльності в сільськогосподарських підприємствах та проживання в селі. Це, в свою чергу, призвело до зростання соціальних проблем: зросло безробіття, знизився демографічний потенціал села, більшість сільського населення опинилася за межею бідності. Очевидно, що економічний розвиток села повинен здійснюватись в єдності з його соціальним розвитком.

На жаль, у сфері аграрного виробництва сьогодні не реалізовані найважливіші принципи, що зумовлюють ефективність мотивації. Потре мають вирішення та наукового обґрунтування проблеми збагачення змісту праці, перетворення і на більш змістовну та цікаву; оптимального залучення працівників до усіх етапів виробничого процесу; контролю за якістю, створення широких можливостей для підвищення кваліфікації і службового зростання; розширення виробничої автономії працівників та їх участі у прибутках у різноманітних формах, зміцнення соціальних взаємозв'язків у виробничих колективах тощо.

Адаптація національної економіки до ринкових умов неминуче приводить до значних змін у використанні трудових ресурсів в аграрному секторі. З'являються нові чинники, що впливають на якісні характеристики ринку робочої сили. Найбільш загрозливий з них - зростання безробіття та масового вивільнення людей з виробництва — це наслідок руйнування міжгосподарських зв'язків та згорання з цієї причини виробництва на значній частині підприємств. Розрив горизонтальних економічних зв'язків, порушення зобов'язань за угодами супроводжуються зменшенням обсягів виробництва продукції, скороченням кількості робочих місць.

Нині у сфері аграрного виробництва порушено процес відтворення трудових ресурсів, що спричиняє загострення ситуації з трудовими ресурсами у багатьох регіонах України. Сільське населення скорочується, зростає кількість мешканців пенсійного віку, зменшується частка осіб працездатного віку. Отже, село старіє, істотно деформується його статеві-вікова структура, прогресують депопуляційні процеси, відсутній природний приріст населення.

За таких умов зрозумілою стає невідкладність прискореного здійснення кардинальних заходів щодо соціально-економічних реформ в аграрній сфері, оскільки з неї розпочинається відродження національної економіки. Тому необхідно активно вирішувати проблему зупинення спаду виробництва, подолання глибокої кризи в агропромисловому комплексі.

Зайнятість в аграрній сфері пов'язана з залученням у сільськогосподарське виробництво працездатного сільського населення. Сучасний ринок праці характеризується вивільненням значної чисельності працівників, зайнятих у цій сфері, тобто появою і подальшим зростанням безробітних серед сільського населення. Цей процес значною мірою визначається структурною перебудовою виробництва та реформуванням відносин власності на селі. У зв'язку з цим виникає потреба стимулювання розвитку та розширення різноманітних видів праці не тільки безпосередньо у сільськогосподарському виробництві, а й за його межами, що має принципове значення для вирішення проблеми зайнятості у сільській місцевості. Особливу актуальність, з цієї точки зору, набуває пошук та співставлення еквівалентів заміщення працюючих, що вибувають, іншими видами ресурсів, залучених до сільськогосподарського виробництва. Сьогодні регіонам індустріально-аграрного типу властиві територіальні диспропорції у розвитку продуктивних сил, розбалансовані економічні зв'язки, безробіття, кризова демографічна ситуація.

Висновки. Одним з важливих шляхів забезпечення зайнятості в аграрній сфері та підвищення ефективності ресурсовикористання, може стати впровадження модернізованих форм матеріального стимулювання, що широко розповсюджені в країнах ринкового спрямування, а саме: володіння акціями, участь у прибутках, використання різноманітних спеціальних премій. У світі сьогодні все більша увага надається різним формам колективної мотивації поведінки керівників, тобто фактично робляться спроби створити певну „синтетичну

модель” організації праці, що дає максимальні можливості для зростання ефективності. Необхідна активна і виважена державна політика, у сфері зайнятості та трудових відносин. Значну роль у підвищенні зайнятості і, відповідно, ефективності ресурсовикористання в аграрній сфері мають відігравати районні служби зайнятості. Діяльність зазначених служб сьогодні є недосконалою, і тому потребує негайної раціоналізації та удосконалення. Регулююча роль держави має полягати у постійному підтриманні збалансованості у програмах економічних перетворень стосовно основних проблем ресурсовикористання.

Люди працездатні і є основою трудових ресурсів. Завдяки налагодженому правильному плануванню, організації і використанню трудових ресурсів ми зможемо досягти бажаних, високих результатів, що є метою кожного створеного підприємства.

Література:

1. Клокар О.О. Соціологічна оцінка мотивації працівників реструктуризованих сільськогосподарських підприємств // Агроінком. - 2005. - №100.- с.77-81.
2. Кропивко В.С. Формування кадрово-управлінського потенціалу агро формувань // Економіка АПК, - 2003.-№10.-с.19-21.
3. Музика П.М. Формування кадрового потенціалу в умовах переходу до ринкових відносин // Економіка АПК. – 2001. – №11.- с.99-102.
4. Указ Президента України "Про основні напрямки розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року" від 3 серпня 1999 р. - № 958/99.
5. Єрмак О. Трудові ресурси аграрних підприємств регіону та ефективність їх використання в сучасних умовах господарювання // Бухгалтерія в сільському господарстві, - 2005.- №24.- с.2-3.
6. Шпикуляк О.Г. Кадровий потенціал та його формування в аграрних підприємствах.// Економіка АПК , 2004, №1 с.155-159